

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskernes Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Kolding Børneasyl

1867-1917

KOLDING
BØRNEASYL

1867-1917

KOLDING
KONRAD JØRGENSENS BOGTRYKKERI
1917

Den 30. November 1866 indledes de første Skridt til Dannelsen af en Velgørenhedsforening i Kolding, idet der blev indbudt til et Møde, hvor der paa omdelte Lister tegnede Bidrag til en saadan Forening.

Efter at ca. 200 havde tegnet sig for 600 Rdl. en Gang for alle og ca. 60 Rdl. i maanedligt Bidrag, afholdtes den 6. Januar 1867 et Møde paa Raadhuset af de bidragydende, hvor disse gav Samtykke til Vedtægter for „*Understøttelsesforeningen i Kolding af 1866*“, hvis Formaal skulde være ved frivillige Bidrag at oprette og underholde et *Asyl* for Børn samt paa forskellig Maade at understøtte trængende, der var forsørgelsesberettigede i Kolding.

Til Bestyrelse valgtes 18 Herrer og 10 Damer. Den første Formand blev Pastor *H. Schultz Gad*, og til Regnskabsfører valgtes Stadthauptmand *J. S. Borch*.

²⁰/₁ 1867 vedtoges det at opsøge og leje et mindre Lokale til Asylet, og allerede den 25. s. M. lejede man et saadant med tilstødende Haveplads hos Købmand, Lysestøber *Utzon* i Vestergade for 6 Rdl. om Maaned. Man gik straks igang med Indrettelsen af Asylet, som foreløbig var beregnet til 20 Børn. Til Bestyrerinde blev Jomfru *Alvine Høyem* antaget paa Prøve med en aarlig Løn af 100 Rdl.

^{13/2} 1867 aabnedes Asylet med 8 Børn; dette Antal blev i Løbet af den første Maaned til 16. Samtidig blev *Hedevig Hvidblom* ansat som Medhjælp med en Løn af 3 Mark om Ugen. Da Asylet imidlertid kort Tid efter var fuldt besat, toges det under Overvejelse at udvide det til at kunne optage 30 Børn, og man maatte derfor se sig om efter et andet Lokale.

Samtidig fik man Meddelelse om, at Foreningen gratis kunde erhverve sig en Byggegrund til et Asyl i Slots-gaden (nuværende Markdannersgade).

^{30/6} 1867 forhøjedes Asylbestyrerindens Løn til 150 Rdl., da den først ansatte Løn maatte anses for at være utilbørlig lille.

16. Juli 1867 enedes man om at ansøge Ministeriet om Tilladelse til at opføre en Asylbygning paa Pladsen ved Slottet, og 15. Oktbr. 1867 kunde Formanden fremkomme med den glædelige Meddelelse, at Indenrigsministeriet havde tilbudt at overlade Understøttelsesforeningen det attraaede Grundstykke for 50 Aar mod en aarlig Afgift af 1 Rdl. til Statskassen.

^{5/11} 1867 vedtoges det at lade Damekomitèen afholde en Julefest for Børnene paa Asylet, ved hvilken Lejlighed der skulde uddeles mindre, *nyttige* Gaver til Børnene. Hertil bevilgedes 20 Rdl. samt desuden 10 Rdl. til Bestyrerinden, dog ikke i Penge.

^{8/12} 1867 fremlagdes Approbationen paa Lejekontrakten angaaende Grunden ved Slotsruinen, og man vedtog samtidig at lade Lister ombære for at skaffe Bidrag til Opførelsen af en Asylbygning.

^{10/8} 1868 fremlagdes en af Professor Winstrup udkastet Tegning og et Overslag, hvorefter Opførelsen af en Asylbygning vilde andrage noget over 4000 Rdl. Da denne Sum imidlertid var for stor, enedes man

om at fremskaffe nyt Overslag, og et saadan behandles da d. $8\frac{1}{3}$, men tilfredsstillede ikke Fordringerne; man nøjedes da med at foretage nogle Ændringer i Professor Winstrups Overslag og vedtog at lade Bygningen opføre herefter. Der nedsattes en Byggekommité paa 5 Medlemmer af Bestyrelsen til at forhandle med Haandværkerne og paase Arbejdets rette Udførelse. Man gik straks igang med Opførelsen, og allerede i Oktbr. 1868 kunde man meddele, at Opførelsen havde kostet 3573 Rdl. 1 Mark 3 Sk., i hvilken Anledning man vedtog at optage et Byggelaan i Sparekassen paa 1700 Rdl., da Byggefonden kun androg 1977 Rdl. 2 Mark 13 Sk. Asylets Status var da 503 Rdl. 3 Mark. Til Asylets Drift var der hidtil medgaaet 30 Rdl. maanedlig, men ved Indflytningen i den nye Bygning maatte man regne med en aarlig Udgift af 500 Rdl.

$6\frac{1}{12}$ 1868 vedtog man at lade afholde en *Bazar*. Efter at der var indhentet Tilladelse til at benytte Tombola paa Bazaren, afholdtes denne fra d. 6.—10. Februar 1869 og indbragte et Overskud af 1536 Rdl. 3 Mark 9 Sk. Af dette Beløb benyttedes 1200 Rdl. til Afdrag paa Byggelaanet (1800 Rdl.), som altsaa synes at være forøget med 100 Rdl., siden det blev optaget i Sparekassen.

Desværre er der ikke regelmæssig i Protokollen anført, hvorledes Asylets Status var —, saaledes at man ikke har nogen Mening om, hvor store Indtægter Asylet har haft —, men kun nu og da en Oversigt over de ekstraordinære Indtægter. Men et synes i ethvert Fald at have været Tilfældet dengang ligesom nu, at der stadig maatte Opfordringer ud om at støtte Understøttelsesforeningen og derigennem Asylet. At det

store Overskud, som den første Bazar indbragte, har givet Bestyrelsen Lyst til senere at forsøge at lade saadanne afholde fremgaar af Protokollen, og at det ikke har været en daarlig Idè viser sig, idet der nemlig ved en i Decbr. 1875 afholdt Bazar indkom 3565 Kr., ved en Dilettantforestilling i Decbr. 1878 Kr. 530,71, ved en Bazar i Decbr. 1879 Kr. 2685,52, ved en Dilettantforestilling i April 1882 Kr. 503,16 og endelig ved en Bazar i Decbr. 1883 Kr. 4165,83. Efter den Tid blev der ikke mere afholdt Forestillinger eller Bazarer til Fordel for Asyllet, førend der i 1907 og senere blev afholdt Børnehjælpsdage, hvis Overskud er blevet fordelt mellem de forskellige Institutioner, der tager sig af Børnesagen, deriblandt selvfølgelig ogsaa Asyllet.

Der er i Aarenes Løb af private bleven skænket mange Gaver til Asyllet, og disse i Forbindelse med en aarlig Gave fra Kolding Sparekasse samt en Del af de indkomne Beløb fra Bazarerne blev benyttede til Dannelsen af et Grundfond, som nu er paa 11400 Kr.

Endvidere er der stiftet flere Legater til Fordel for Asyllet, nemlig Hans Martin Lassens Legat, H. W. Mejers Legat, Frk. Groos' Legat samt Kunstmaler P. Tofts Legat, der dog først bliver virksomt, naar den nuværende Rentenyder afgaar ved Døden.

I Asylbestyrelsen har Sognepræsterne som Regel været Formænd. Den første var Pastor H. Schultz Gad, som fungerede lige til 30. Juli 1872, da han trak sig tilbage. I hans Sted indtraadte Provst Gad, som allerede samme Efteraar paa Grund af Svaghed blev afløst af Købmand J. Warburg, der fungerede til Septbr. 1874. Past. Leunbach blev derefter Formand til 1882, da han paa Grund af Sygdom afløstes af Prokurator Zahn, som i Efteraaret 1884 efterfulgtes af Sognepræst Schjøtt,

der virkede til 1893. Pastor Lunddahl var saa Formand til sin Død i 1898 og blev efterfulgt af den nuværende Formand, Pastor Wm. Kiørboe.

Kæmner J. O. Brandorff har siden 1895 været Tilsynsførende med Asyllets Bygning og Inventar, og Bankdirektør V. H. Laursen har været Kasserer siden 1898.

Bestyrelsen bestaar f. T. af følgende Medlemmer:

Fru F. Brandorff, Kæmner Brandorff, Fru Lærer Gammelgaard, Frøken Eskildsen, Fru Konstantin-Hansen, Fru Karl-Hansen, Fru Konrad Jørgensen, Pastor Wm. Kørboe, Bankdirektør V. H. Laursen, Fru Konsulinde Petersen, Fru Helga Schrøder, Fru A. Schultz og Fru M. Søndergaard.

Asylet har kun haft to Bestyrerinder. Den første, Frøken *Høyem*, tog sin Afsked i 1897 efter 30 Aars trofast Virksomhed. Hun afløstes som Bestyrerinde af Frk. N. Eskildsen, der med stor Interesse gaar op i sin ikke lette Gerning, idet Asylet nu har et Børneantal af omkring 120.

— Som Motto for Frk. Høyems store, opofrende Arbejde kan anvendes et lille Vers, hun har nedskrevet i sin sidste Protokol:

Asylet ligger i Lindenes Ly,
der samles fattige Børn fra By.
Der læses, skrives og synges,
de mindste paa Skødet gynges.
Hvad fik de, at bære den tunge Vægt,
der er lagt paa Fattiges Skuldre:
Et venligt Ord og et Fadervor!

Frk. Høyem døde allerede i 1904, men endnu lever der adskillige her i Byen, som har staaet i nær Forbindelse med Virksomheden fra den første Begynd-

Frøken N. Eskildsen

Frøken A. Høyem.

else og op igennem Aarene, og som kan fortælle om Forholdene og Virkemaaden for c. et halvt Hundrede Aar siden. Saaledes den 90-aarige Fru Grau, der med Interesse har fulgt Udviklingen af Institutionen og trofast støttet den igennem de mange Aar. — Den gamle Dame mindes de smaa og ret primitive Kaar, da der for 50 Aar siden begyndtes i Lysestøber Utzons Baggaard i Vestergade med 8 Børn og med Frøken Høyem som Leder.

Børneantallet blev snart større, og efterhaanden som Byens Borgere fik Øjnene op for, at Smaabørn fra fattige Hjem, der ofte gik uden Tilsyn, mens Mødrene var paa Arbejde, her havde et godt Tilflugtssted, kom Bidrag og Gaver rigeligere ind, og ved Hjælp af disse og de allerede omtalte Bazarer, man lod afholde, lykkedes det at dække de stedse stigende Udgifter.

Da den nye Bygning, Selskabet lod opføre i Markdannersgade, i Oktober 1868 kunde tages i Brug, var Tallet paa de besøgende Smaabørn allerede saa stort, at Bestyrerinden vanskeligt kunde overkomme Arbejdet alene, og da der var daarlig Raad til at holde Medhjælp, gik Bestyrelsens Damer derop for at bøde herpaa og hjælpe til.

„Morsomt var det“, fortæller Fru Mathilde Schultz, der i mange Aar har været et virksomt Medlem af Bestyrelsen, „at se de smaa rejse sig, naar man kom ind, vinke til Velkomst og højlydt anmode om den Historie, de holdt mest af. — De blev saa alle anbragt paa den for Asylet i sin Tid saa karakteristiske Trappe, hvorfra man havde et godt Overblik over Flokken. De mindste fik sig da oftest et lille Blund, mens de større hørte til med aabne Øjne og Mund.“ Fru S.

mener, det vilde have frydet H. C. Andersen at se, hvilken Lykke hans kønne Digt „Den lille Pige i Asylet“ gjorde.

Fru Helga Schrøder, der ligeledes i mange Aar har været et meget interesseret Medlem af Bestyrelsen, husker, at hun som lille Pige fulgtes med sin Moder, Fru Borgmesterinde Schjørring, der ofte gik op for at hjælpe Frk. Høyem, fortalte bibelske Historier og sang for Smaabørnene. Fru Schrøder mindes, at hendes Moder følte sig stærkt knyttet til Asylet og tog sig varmt af Frk. Høyem, der var noget tung i Sind. Desværre døde Fru Schjørring tidligt, allerede 1880.

Da Bestyrelsen for 25 Aar siden samledes for at fejre saavel Asylets som Bestyrerindens Jubilæum, var det med Glæde over, at mange vanskelige Tider nu var overvundne, og med Haab gik man Fremtiden i Møde. Tit har det været svært at faa de nødvendige Midler skaffet til Veje, da Driftsudgifterne stadig har været stærkt stigende, især i de sidste 18—19 Aar, i hvilket Tidsrum der er foretaget ret store Forandringer (Tilbygning, Nyanskaffelser o. s. v.), for at Institutionen kunde virke nogenlunde tidssvarende.

Den omtalte Trappe er saaledes forlængst afløst af smaa Borde og Bænke over hele Lokalet. En stor Veranda blev bygget, der benyttes baade som Gang og som Legestue om Vinteren. Der blev indrettet et Vaskebassin, saa at Børnene kan blive vaskede et Par Gange om Dagen. Der er fri Medicin og gratis Mælk, saa at de smaa kan faa al den varme Mælk, de kan drikke, til deres medbragte Mad. Det blev ligeledes nødvendigt at anskaffe nye Kakkellovne og at bekoste en Del større Reparationer, efterhaanden som Inventaret blev gammelt og medtaget.

Naar det alligevel er lykkedes — trods de ret store Omkostninger, som de nævnte Forandringer i Forening med de stadig opadgaaende Priser har medført, — at faa Ballance i Regnskabet, da skyldes dette væsentligt Børnehjælpsdagen og alle de mange af Byens Borgere, der trofast har støttet med Aarsbidrag og med Gaver ved Juletid, saa at der ogsaa kunde blive Raad til at tænke paa lidt varmt Tøj til Smaa-børnene.

Derfor en hjertelig Tak til alle, som i Aarenes Løb har støttet Foretagendet paa forskellig Vis med Raad og Daad.

Asylets Formaal og Virkemaade.

Børneasylet tilbyder fattige Arbejderfamilier en Hjælp til Selvhjælp, idet der modtages 100 Smaabørn mellem 3 og 7 Aar fra Kl. 8 Morgen til 6 Aften — væsentlig fra Hjem, hvor Moderen maa arbejde for fremmede. — Da der altid vil være Børn, som af forskellige Grunde er fraværende, indmeldes en Del flere, end der er Plads til, nemlig op imod 120.

De Børn, der kan betragtes som stadige, indføres i Protokollerne og har fortrinsvis Ret til at faa Del i de Goder, Asylet kan yde (Mælk, Medicin, Tøj o. s. v.).

Hvert Foraar udmeldes til April mellem 30 og 40 af Børnene; de allerfleste af disse er skolepligtige. De ledige Pladser bliver da optagne i Løbet af Sommermaanederne. Der ydes intet Vederlag af Forældrene.

Børnene bliver vaskede et Par Gange om Dagen, dog forlanges det, at de skal møde renskadede. De, som trænger dertil, bliver behandlede med Borvand, Salver, Levertran, Forbinding m. m.

Den væsentlige Beskæftigelse for Børnene er Smaaarbejder, passende for Børnehaven, frøbelske Sanglege, Anskuelsesøvelser, Fortælling o. a., dog ogsaa for de ældste Børns Vedkommende lidt Læsning, Skrivning, Strikning og Syning.

Hele Underholdningen er lagt an paa at udvikle Børnenes Opfattelseevne og give dem et bedre Ordforraad (igennem Fortælling, Sang, Tale og Leg) og et sundere Stof for Fantasien end det, der bydes Smaabørn i Baggaarde, paa Gader og Stræder, hvor de er overladt til sig selv og tilfældige Kammerater. —
